ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿ, ಪರೀಕ್ಷಾಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿ, ವೀತರಾಗ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನೀ ಗುರುಗಳ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನೆಂದರೆ **ನಾನು ಏಕ, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂಥ, ಜ್ಞಾಯಕರೂಪ, ಅವಿನಾಶೀ, ಅಖಂಡ, ಚೇತನಾ ಲಕ್ಷಣ, ದೇಹ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಪರದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನನಾದ ಆತ್ಮನಿದ್ದೇನೆ. ದೇಹ, ಜಾತಿ, ಕುಲ, ರೂಪ, ನಾಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನವಿವೆ. ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಮದ, ಲೋಭ ಮೊದಲಾದವು ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ನನ್ನ ಜ್ಞಾಯಕ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ವಿಕಾರಗಳಿವೆ.** ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಯಂ ಸ್ಫಟಿಕ ಮಣಿಯಂತೂ ಸ್ವಚ್ಛ, ಶ್ವೇತ ಸ್ವಭಾವಿಯಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದರ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಕಪ್ಪು, ಕೆಂಪು, ಹಸಿರು, ಹಳದಿ ಅನೇಕ ವರ್ಣದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಯಂ ಆತ್ಮನಂತೂ ಸ್ವಚ್ಛ, ಜ್ಞಾಯಕಭಾವ, ನಿರ್ವಿಕಾರ, ಟಂಕೋತ್ಕೀರ್ಣನಿದ್ದಾನೆ, ಮೋಹಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ಮೊದಲಾದವು ಅವನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ, ಅವು ನನ್ನ ರೂಪಗಳಲ್ಲ, ಪರವಿವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುವುದು.

ನಿಃಶಂಕಿತಗುಣ ಃ- ಸರ್ವಜ್ಞ, ವೀತರಾಗ, ಪರಮ ಹಿತೋಪದೇಶಕ ಹಾಗೂ ಕ್ಷುಧೆ, ತೃಷೆ, ಜನ್ಮ, ಜರೆ, ಮರಣ, ರೋಗ, ಶೋಕ, ಭಯ, ವಿಸ್ಮಯ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷ, ನಿಂದೆ, ಚಿಂತೆ,ಸ್ವೇದ, ಮದ, ಮೋಹ, ಖೇದ, ಅರತಿಯೆಂದು ಹದಿನೆಂಟು ದೋಷಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಾವವಾಗಿವೆ, ಮತ್ತು ಯಾರಿಗೆ ಅನಂತಜ್ಞಾನ, ಅನಂತದರ್ಶನ, ಅನಂತಸುಖ, ಅನಂತವೀರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನಂತ ಆತ್ಮಿಕ ಅವಿನಾಶೀ ಗುಣಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅಂಥ **ಆಪ್ತರೇ** ನಮಗೆ ವಂದನೆ, ಸ್ತವನ, ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ಕಾಮೀ, ಕ್ರೋಧೀ, ಮೋಹೀ, ಲೋಭೀ, ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತ, ಶಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿರುವ, ಕರ್ಮದ ಆಧೀನ, ಇಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನದ ಧಾರಕ, ಸರ್ವಜ್ಞತೆಯಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ನನಗೆ ವಂದನೆ, ಸ್ತವನ, ಪೂಜೆಗೆ ಯೋಗ್ಯರಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಚೋರರಲ್ಲಿ ಶಿರೋಮಣಿಯಿದ್ದಾರೆ. ಜಾರರಲ್ಲಿ ಶಿರೋಮಣಿಯಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಹೇಗೆ ಆರಾಧನೆ ಯೋಗ್ಯರಾಗುವರು ?

ಸರ್ವಜ್ಞ ವೀತರಾಗರು ಉಪದೇಶಸಿದ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಅನುಮಾನಗಳಿಂದ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಬಾಧೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಸಮಸ್ತ ಷಟ್ಕಾಯಜೀವಗಳ ಹಿಂಸಾರಹಿತ ಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶಕ, ಆತ್ಮನ ಉದ್ಧಾರಕ, ಅನೇಕಾಂತರೂಪ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡುವಂಥದೇ ಆಗಮವಿದೆ. ಅದುವೇ ಓದಲು, ಓದಿಸಲು, ಕೇಳಲು, ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಲು, ವಂದಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ರಾಗೀ-ದ್ವೇಷಿಗಳು ಹೇಳಿದ, ವಿಷಯಾನುರಾಗ ಮತ್ತು ಕಷಾಯ ವೃದ್ಧಿಸುವಂಥ, ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶವಿರುವಂಥ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಅನುಮಾನದಿಂದ ಬಾಧಾಯುಕ್ತ ಏಕಾಂತರೂಪದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಕೇಳಲು, ಓದಲು, ಓದಿಸಲು, ವಂದಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಯಾರಿಗೆ ವಿಷಯಗಳ ಇಚ್ಛೆಯ, ಕಷಾಯದ, ಪರಿಗ್ರಹದ, ಆರಂಭದ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಾವವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ; ಕೇವಲ ಆತ್ಮನ ಉಜ್ವಲತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಮಶೀಲ, ಧ್ಯಾನ-ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಲೀನ, ಸ್ವಾಧೀನ, ಕರ್ಮಬಂಧ ಜನಿತ ಸುಖ-ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯಭಾವದಧಾರಕ, ಜೀವನ-ಮರಣ, ಲಾಭ-ಅಲಾಭ, ಸ್ತುತಿ-ನಿಂದೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ರಹಿತ, ಉಪಸರ್ಗ-ಪರೀಷಹಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಂಪ ಧೈರ್ಯದ ಧಾರಕರಾದ ಪರಮನಿರ್ಗ್ರಂಥ **ಗುರುಗಳೇ** ವಂದನೆ, ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ಆರಂಭೀ, ಕಷಾಯೀ ವಿಷಯಾನುರಾಗೀ, ಕುಗುರುಗಳೆಂದೂ ವಂದನೆ, ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯರಾಗಿಲ್ಲ.

ಜೀವದಯೆಯೇ ಧರ್ಮವಿದೆ, ಹಿಂಸೆಯೆಂದೂ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯೋದಯವೆಂದಾದರೂ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದು. ಅಗ್ನಿಯು ಶೀತಲವಾಗಬಹುದು, ಸರ್ಪದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಬರಬಹುದು, ಮೇರು ಪರ್ವತವು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕದಲಬಹುದು, ಪೃಥ್ವಿಯು ತಲೆ ಕೆಳಗಾಗಬಹುದು, ಆದರೆ ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲೆಂದೂ ಧರ್ಮವಾಗಲಾರದು ಎಂಬ ದೃಢ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಆತ್ಮನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞವೀತರಾಗರೂಪ ಆಪ್ತರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಗ್ರಂಥ ವಿಷಯ-ಕಷಾಯರಹಿತ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ, ಅನೇಕಾಂತಸ್ವರೂಪ ಆಗಮದಲ್ಲಿ, ದಯಾರೂಪದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶಂಕೆಯ ಅಭಾವವಾಗುವುದು ಅದು ನಿಃಶಂಕಿತ ಅಂಗವಿದೆ. ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಶಂಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ನಿಃಶಂಕಿತ ಅಂಗವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ನಿಃಕಾಂಕ್ಷಿತಗುಣ :- ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು ಧರ್ಮದ ಸೇವನೆ ಮಾಡಿ ವಿಷಯಗಳ ಇಚ್ಛೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಇಂದ್ರ ಅಹಮಿಂದ್ರ ಲೋಕದ ವಿಷಯವೂ ಅತ್ಯಂತ ವೇದನಾರೂಪ, ವಿನಾಶಶೀಲ, ಪಾಪದ ಬೀಜರೂಪವಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಫಲವು ಅನಂತ, ಅವಿನಾಶೀ, ಸ್ವಾಧೀನ ಸುಖಸಹಿತ ಮೋಕ್ಷವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ರತ್ನಪರೀಕ್ಷಕನು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ರತ್ನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಗಾಜಿನ ತುಂಡನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಯಾರಿಗೆ ಸತ್ಯ, ಆತ್ಮಿಕ, ಅವಿನಾಶೀ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದ ಸುಖವು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. (ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ) ಅವರು ಅಸತ್ಯ, ಬಾಧೆಯಿಂದಕೂಡಿದ ವಿಷಯಸುಖಗಳ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವರು ? ಆದುದರಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಇಚ್ಛಾರಹಿತರಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಅವಿರತ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗೆ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದೊಳಗೆ ಆಜೀವಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಾನ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ, ವೇದನೆಯ ಅಭಾವದ ಯಾವ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ವೇದನೆಯನ್ನು ಸಹನೆ ಮಾಡುವ ಅಸಮರ್ಥತೆಯಿಂದ ವೇದನೆಯ ಉಪಾಯ ಮಾತ್ರದ ಇಚ್ಛೆಯಿದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ರೋಗಿಯು ಕಹಿ ಔಷಧದಿಂದ ತುಂಬ ವಿರಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಆದಾಗ್ಯೂ ವೇದನೆಯ ದುಃಖವನ್ನು, ಸಹಿಸಲಾಗದಾಗ ಅವನು ವಮನ-ವಿರೇಚಕ ಮೊದಲಾದವುಗಳಕಾರಣವಾಗಿ ಕಹಿ ಔಷಧವನ್ನೂ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ದುರ್ಗಂಧಯುಕ್ತ ತೈಲಾದಿಗಳನ್ನೂ ಲೇಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಔಷಧದ ಕುರಿತು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅನುರಾಗ ವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು ನಿರ್ವಾರಂಭಕನಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ವರ್ತಮಾನದ ದುಃಖ ದೂರ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯದ ವಿಷಯಗಳ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವರಣ, ಅಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವರಣ ಕಷಾಯಗಳ ಅಭಾವವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅಂಥ ಮುನಿರಾಜರು ತಮ್ಮ ಶರೀರವು ನೂರು ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಹೋದರೂ ಕೂಡ ವಿಷಯಗಳ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನೆಂದೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ನಿಃಕಾಂಕ್ಷಿತ ಗುಣವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆ ಗುಣ :- ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು ಅಶುಭ ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅಶುಭಸಾಮಗ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ಲಾನಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಪರಿಣಾಮ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನು ವಿಚಾರಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಕರ್ಮ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಅದರ ಉದಯದ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಭೋಜನ, ಪಾನೀಯ, ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರ, ದಾರಿದ್ರ, ಸಂಪತ್ತು ವಿಪತ್ತುಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಬೇರೆ ಯಾವ ರೋಗೀ, ದರಿದ್ರೀ, ಹೀನ, ನೀಚ, ಮಲಿನರನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಪಾಪದ ಸಾಮಗ್ರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕಲುಷತೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಲ-ಮೂತ್ರ-ಕೊಳಚೆ ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಂಕರ ಸ್ಮಶಾನ, ವನ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಭಯರೂಪ ದುಃಖದಾಯಕ ಕಾಲವನ್ನು ನೋಡಿ, ದುಷ್ಟತನ, ಕಹಿತನ ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶಪಡದಿರುವುದು ಅದು ನಿರ್ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆಯೆಂಬ ಅಂಗವು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಅಮೂಢದೃಷ್ಟಿ ಗುಣ :- ಸುಳ್ಳು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ, ವ್ಯಂತರ ಮೊದಲಾದ ದೇವಕೃತ ವಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ, ಮಣಿ-ಮಂತ್ರ-ಔಷಧ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳ ವಿಪರೀತ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿ ಸತ್ಯ ಧರ್ಮದಿಂದ ಚಲಾಯಮಾನರಾಗದಿರುವುದು ಅದು ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದ ಅಮೂಢದೃಷ್ಟಿಗುಣವಿದೆ ಅದು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಉಪಗೂಹನ ಅಂಗ :- ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯು ಅನ್ಯ ಜೀವರುಗಳ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಅಶಕ್ತತೆಯಿಂದ ತಗಲಿದ ದೋಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. **ಈ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವರುಗಳು ಜ್ಞಾನಾವರಣ, ದರ್ಶನಾವರಣ ಮೋಹನೀಯ ಕರ್ಮಗಳ ವಶವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.** ಕರ್ಮದ ಆಧೀನರಾಗಿ ಅಸತ್ಯ ವಚನ, ಪರಧನ ಹರಣ, ಕುಶೀಲ ಮೊದಲಾದ ಪಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾಪಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವಂಥವರು ಧನ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರೋ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಪುರುಷರಿಂದ ಪಾಪದ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಪರಾಧವಾಗಿ ಹೋದರೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ - ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ದೋಷವು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅನ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮರುಗಳ ಹಾಗೂ ಜೈನಧರ್ಮದ ಮಹಾನ ನಿಂದೆಯಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವರ ದೋಷವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಇಂಥ ಉಪಗೂಹನ ಗುಣವು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಿತಿಕರಣ ಗುಣ :- ಯಾರಾದರೂ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಪುರುಷರ ಪರಿಣಾಮವು ಎಂದಾದರೂ ರೋಗದ ವೇದನೆಯಿಂದ ಧರ್ಮದಿಂದ ವಿಚಲಿತವಾಗಿ ಹೋದರೆ, ದಾರಿದ್ರದಿಂದ, ಉಪಸರ್ಗ ಬರುವುದರಿಂದ, ಪರೀಷಹಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಅಸಹಾಯತೆಯಿಂದ, ಅನ್ನ-ನೀರು ನಿಂತುಹೋಗುವುದರಿಂದ ಪರಿಣಾಮವು ಧರ್ಮದಿಂದ ಶಿಥಿಲವಾಗತೊಡಗಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಿಣಾಮವು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. **ಓ ಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ! ಓ ! ಧರ್ಮದ ಧಾರಕರೇ !** ತಾವು ಜಾಗ್ರತರಾಗಿರಿ ! ಹೇಡಿತನ ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲೇಕೆ ಶಿಥಿಲರಾಗುತ್ತಿರುವಿರಿ ? ರೋಗದ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಧರ್ಮದಿಂದೇಕೆ ವಿಚಲಿತರಾಗುವಿರಿ ? ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ತಾವು ಇಂಥ ಅಪರಾಧವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡುವಿರಿ? ಈ ಅಸಾತಾ ವೇದನೀಯ ಕರ್ಮವು ತನ್ನ ಸಮಯ ಪಡೆದು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಈಗ ತಾವು ಪುಕ್ಕರಾಗಿ, ದೀನರಾಗಿ ರೋದನ, ವಿಲಾಪ ಮಾಡುತ್ತ ಭೋಗಿಸಿದರೆ ಕರ್ಮವು ಬಿಡಲಾರದು. ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ದಯೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ನಿಮ್ಮ ರೋದನ, ವಿಲಾಪಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ರಸ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಹಿಂಜರಿಯಲಾರದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಧೈರ್ಯ ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಭೋಗಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಕರ್ಮವು ಬಿಡಲಾರದು.

ಯಾವ ದೇವ, ದಾನವ, ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಔಷಧ, ವೈದ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರ, ಮಿತ್ರ, ಬಂಧು, ಸೇವಕ, ಸುಭಟ ಮೊದಲಾದವರು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕರ್ಮದ ಹರಣ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಕೂಡ ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಿರಿ, ಈಗ ಈ ವೇದನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೇಡಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ಯಶಸ್ಸು, ಪರಲೋಕ ಮೊದಲಾದುವನ್ನೇಕೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ ? ಇವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಚೇಷ್ಟೆ ವಿಲಾಪ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವೇದನೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಅಧೀರರಾದಷ್ಟು ವೇದನೆಯ ದುಃಖವು ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ಧೈರ್ಯಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಧರ್ಮದ ಆಶ್ರಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನರಕದ ಹಾಗೂ ತಿರ್ಯಂಚಗಳ ಕ್ಷುಧೆ, ತೃಷೆ, ರೋಗ, ಸಂತಾಪ, ಛೇದನ, ಭೇದನ, ಮಾರಣ, ಶೀತ, ಉಷ್ಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಘೋರ ದುಃಖವನ್ನು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅನಂತ ಭವಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಭೋಗಿಸಿದೆ. ಈಗ ತಮಗೆ ಇದೆಷ್ಟು ದುಃಖವಿದೆ ? ಇದಂತೂ ಅಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಜರಿಸಿ ಹೋಗುವುದು. ಈ ರೋಗದ ವೇದನೆಯು ದೇಹವನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದು, ನಿಮ್ಮ ಚೇತನ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲಾರದು. ದೇಹದ ಮರಣವಂತೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಗೇ ಆಗುವುದು. ದೇಹಧಾರಣ ಮಾಡಿದವರೆಲ್ಲರ ಮರಣವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ತಾವುಗಳು ಸಚೇತರಾಗಬೇಕು, ಇದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಜಯಿಸುವ ಅವಸರವಿದೆ.

ಈಗ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿ ಭಗವಂತರುಗಳ ಆಶ್ರಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಜರ, ಅಮರ, ಅಖಂಡ, ಜ್ಞಾತಾ-ದೃಷ್ಟಾಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಕು, ಇಂಥ ಅವಸರವು ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು ತೀರ ದುರ್ಲಭವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶವಿತ್ತು ದೃಢ ಮಾಡಬೇಕು. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅನಿತ್ಯ, ಅಶರಣ ಮೊದಲಾದ ಭಾವನೆಗಳ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು-ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ತ್ಯಾಗ, ವ್ರತ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಪುನಃಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಶರೀರದ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಿ ದುಃಖ ದೂರ ಮಾಡಬೇಕು, ಸೇವೆ-ಪರಿಚರ್ಯೆ ಮಾಡುವಂಥವರಾರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾವು ಸ್ವಯಂ ಮಾಡಬೇಕು, ಅನ್ಯಸಾಧರ್ಮಿಗಳ ಜತೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಅನ್ನ, ನೀರು, ಔಷಧ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ಥಿತಿಕರಣ ಮಾಡುವುದು. ಮಲ, ಮೂತ್ರ, ಕಫ ಮೊದಲಾದವು ಬಂದಿದ್ದರೆ ತೆಗೆದು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಬೇಕು, ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಡಿ ಸ್ಥಿರ ಮಾಡುವುದು. ದಾರಿದ್ರ ಮೊದಲಾದುವಿಂದ ಚಂಚಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಭೋಜನ ಪಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಆಜೀವಿಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು, ಉಪಸರ್ಗ ಪರೀಷಹಾದಿಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವುದು, ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಕರಣ ಅಂಗವು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ವಾತ್ಸಲ್ಯಗುಣ :- ವಾತ್ಸಲ್ಯ ನಾಮದ ಗುಣವು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಂಸಾರೀ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರಾದಿಕರಲ್ಲಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ಧನ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರೀತಿಯು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರ, ಧನ,ಪರಿಗ್ರಹ, ವಿಷಯ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಸಂಸಾರ ಪರಿಭ್ರಮಣದ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ವೀತರಾಗತೆ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಾತ್ಮರಲ್ಲಿ, ರತ್ನತ್ರಯಧಾರಕರಾದ ಮುನಿ, ಆರ್ಯಿಕೆ, ಶ್ರಾವಕ, ಶ್ರಾವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಆಯತನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿರುತ್ತದೆ ಅವರಿಗೆ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಅಂಗವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಭಾವನೆ ಗುಣ :- ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ವಚನದಿಂಧ, ಕಾಯದಿಂದ, ಧನದಿಂದ, ದಾನದಿಂದ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ರತ್ನತ್ರಯದ ಪ್ರಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಮಾರ್ಗಪ್ರಭಾವನೆ ಅಂಗವಿದೆ. ಇದರ ವಿಶೇಷ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವನೆ ಅಂಗದ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ಗುಣಗಳ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಿಯಾದ ಶಂಕೆ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ದೋಷಗಳ ಅಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ ದರ್ಶನ ವಿಶುದ್ಧತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪವಿತ್ರ ಉಜ್ವಲ ದರ್ಶನ ವಿಶುದ್ಧತೆ ನಾಮದ ಭಾವನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಲೋಕಮೂಢತೆ, ದೇವಮೂಢತೆ, ಗುರುಮೂಢತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಉಜ್ವಲ ಮಾಡುವುದು.

ಲೋಕ ಮೂಢತೆಯ ತ್ಯಾಗ :- ಲೋಕಮೂಢತೆಯ ಸ್ವರೂಪವು ಹೀಗಿದೆ.ಸತ್ತವರ ಮೂಳೆ, ಉಗುರುಗಳನ್ನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದರಿಂದ ಸತ್ತವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು; ಗಂಗಾಜಲವನ್ನು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು; ಗಂಗಾಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ, ನದೀಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ, ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮನ್ನಿಸುವುದು; ಸತ್ತಪತಿಯ ಜತೆ ಜೀವಂತ ಸ್ತ್ರೀ ಹಾಗೂ ದಾಸಿಯನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಸತ್ತು ಹೋಗುವಂಥವರನ್ನು ಸತಿಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವುದು; ಸತ್ತು ಹೋದ ಪೂರ್ವಜರನ್ನು ಪಿತೃರೆಂದು ಪೂಜಿಸುವದು; ಪಿತೃರನ್ನು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ ಗುರುತಿಸುವದು; ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಮಂಗಳ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಚಿನ್ನ-ಬೆಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವುದು; ಗ್ರಹಗಳ ದೋಷ ದೂರ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ದಾನ ಕೊಡುವುದು; ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ವ್ಯತಿಪಾತ, ಅಮವಾಸ್ಯೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ದಾನ ಕೊಡುವುದು; ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರರಿಗೆ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು. ದರ್ಭವನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮನ್ನಿಸುವುದು, ಆನೆಯ ದಂತಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮನ್ನಿಸುವುದು, ಬಾವಿ ಪೂಜಿಸುವುದು, ಗಣೇಶ ಪೂಜಿಸುವುದು, ದೀಪದ ಜ್ಯೋತಿ ಪೂಜಿಸುವುದು, ಚೆಂಡಿಕೆ ಇಡುವುದು, ದೇವತೆಯ ಹರಿಕೆ ಹೊರುವುದು, ದೇವತೆಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಂತಾನವನ್ನು ಜೀವಿತವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು, ಸಂತಾನವನ್ನು ದೇವತೆಯಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೆಂದೂ ಮನ್ನಿಸುವುದು.

ತಮ್ಮ ಲಾಭದ ಸಲುವಾಗಿ, ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದು-ನನಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಲಾಭವಾದರೆ, ಸಂತಾನದ ರೋಗವು ಹೊರಟು ಹೋದರೆ, ಸಂತಾನವು ಉತ್ಪನ್ನವಾದರೆ, ವಿರೋಧಿಯ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದರೆ ನಾನು ತಮಗೆ ಕೊಡೆ ಅರ್ಪಿಸುವೆನು, ಇಂತಿಷ್ಟು ಧನ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದು, ದೇವತೆಗೆ ಲಂಚ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವುದು.

ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡುವುದು; ಕುಲ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು; ಶೀತಲಾ ಮಾತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು; ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಚಿನ್ನ-ಬೆಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು; ಮಸಿಕುಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು; ಪಶುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು; ಅನ್ನ-ಜಲವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು; ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು, ವೃಕ್ಷವನ್ನು, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ದೇವತೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವುದೆಲ್ಲವೂ ಲೋಕಮೂಢತೆಯಿದೆ. ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ವಿಪರೀತತೆಯಿದ್ದು ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದೇ ಯೋಗ್ಯವಿದೆ.

ದೇವಮೂಢತೆಯ ತ್ಯಾಗ :- ದೇವ-ಕುದೇವದ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಕಾಮೀ, ಕ್ರೋಧೀ, ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿ, ಪರಿಗ್ರಹಿಯಲ್ಲೂ ಈಶ್ವರತನದ ಬುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ಇವರು ಭಗವಾನ ಪರಮೇಶ್ವರರಿದ್ದಾರೆ, ವಿಶ್ವದ ಸಮಸ್ತ ರಚನೆಯು ಇವರಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾಗಿದೆ, ಇವರೇ ಕರ್ತಾ-ಧರ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ; ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಈ ಈಶ್ವರನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಒಳಿತು ಅಥವಾ ಕೆಡಕೆಲ್ಲವೂ ಜನರುಗಳ ಮೂಲಕ ಈಶ್ವರನು ಮಾಡಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಏನೆಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರನ ಇಚ್ಛೆಯ ಅಧೀನವಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ, ಶುಭಕರ್ಮವಿರಲಿ ಅಥವಾ ಅಶುಭಕರ್ಮವಿರಲಿ ಈಶ್ವರನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ **ಪರಿಣಾಮಗಳೆಲ್ಲವು ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದ ಉದಯದಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆ, ಇವು ದೇವಮೂಢತೆಯಿವೆ.**

ಗುರುಮೂಢತೆಯ ತ್ಯಾಗ :- ಪಾಖಂಡೀ, ಹೀನ ಆಚಾರದ ಧಾರಕ, ಪರಿಗ್ರಹೀ, ಲೋಭೀ, ವಿಷಯ ಲೋಲುಪಿಯನ್ನು ಚಮತ್ಕಾರ ಮಾಡುವವನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು, ಅವನ ವಚನಗಳನ್ನು ಸತ್ಯ ಸಿದ್ಧವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು, ಇವರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛಿತ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು; ಇವರು ತಪಸ್ವಿಯಿದ್ದಾರೆ, ಪೂಜ್ಯರಿದ್ದಾರೆ, ಮಹಾಪುರುಷರಿದ್ದಾರೆ, ಪ್ರಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಪರೀತ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಗುರು ಮೂಢತೆಯಿದೆ. ಯಾರ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ಮೂಢತೆಗಳು ಅಂಶ ಮಾತ್ರವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ದರ್ಶನವಿಶುದ್ಧತೆಯು ಇರುತ್ತದೆ.

ಆರು ಅನಾಯತನಗಳ ತ್ಯಾಗ :- ಆರು ಅನಾಯತನಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದರ್ಶನವಿಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕುದೇವ, ಕುಗುರು, ಕುಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಇವರ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವಂಥವರು, ಇವು ಆರು ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಾನಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇವು ಅನಾಯತನಗಳಿವೆ.

ರಾಗೀ, ದ್ವೇಷಿ, ಕಾಮೀ, ಕ್ರೋಧೀ, ಲೋಭೀ, ಶಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತ, ಪರಿಗ್ರಹೀ ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಸಹಿತರಾಗಿರುವವರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮವು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಕುದೇವರಿದ್ದಾರೆ, ಅನಾಯತನರಿದ್ದಾರೆ.

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಲೋಲುಪಿ, ಪರಿಗ್ರಹಧಾರೀ, ಆರಂಭಮಾಡುವಂಥ-ಮಾಡಿಸುವಂಥ, ವೇಷಧಾರಿಗಳಾದ ಧರ್ಮಹೀನರಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಗುರುಗಳಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಅನಾಯತನಗಳಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಂಸೆಯ ಆರಂಭದ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಡುವಂಥ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷ, ಕಾಮಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವಂಥ, ಸರ್ವಥಾ ಏಕಾಂತದ ಪ್ರರೂಪಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿವೆ ಅವು ಕುಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿವೆ, ಧರ್ಮರಹಿತವಿವೆ, ಆದುದರಿಂದ ಅವು ಅನಾಯತನಗಳಿವೆ.

ದೇವಿ, ದಿಹಾಡೀ, ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ ಮೊದಲಾದ ದೇವಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸುವಂಥವರು ಧರ್ಮರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ, ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಅನಾಯತನರಿದ್ದಾರೆ.

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕುದೇವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವಂಥವರು ಧರ್ಮರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ, ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಅನಾಯತನರಿದ್ದಾರೆ.

ಮಿಥ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದುವಂಥವರು, ಅವುಗಳ ಸೇವೆ-ಭಕ್ತಿ ಮಾಡುವಂಥವರು ಏಕಾಂತಿಗಳಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಾನರಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಅನಾಯತನರಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕುದೇವ, ಕುಗುರು, ಕುಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಇವರ ಸೇವೆ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡುವಂಥವರು. ಈ ಆರರಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಧರ್ಮವಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದರ್ಶನವಿಶುದ್ಧತೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಷ್ಟಮದ ತ್ಯಾಗ :- ಜಾತಿಮದ, ಕುಲಮದ, ಐಶ್ವರ್ಯಮದ, ರೂಪಮದ, ಶಾಸ್ತ್ರಮದ, ತಪಮದ, ಬಲಮದ, ವಿಜ್ಞಾನಮದವೆಂದು ಎಂಟು ಮದಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಾವವು ಯಾರಿಗೆ ಆಗುತ್ತವೆ ಅವರಿಗೆ ದರ್ಶನ ವಿಶುದ್ಧತೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಾತಿಮದ ತ್ಯಾಗ :- ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯ ವಿಚಾರವು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಂದರೆ-ಎಲೈ ಆತ್ಮನೇ ! ಯಾವ ಈ ಉಚ್ಚ ಜಾತಿಯಿದೆ ಅದು ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಿಲ್ಲ, ಅದಂತೂ ಕರ್ಮದ ಪರಿಣಮನವಿದೆ, ಪರಕೃತವಿದೆ, ವಿನಾಶಶೀಲವಿದೆ, ಕರ್ಮಗಳ ಅಧೀನವಿದೆ, ಮಾತೆಯ ವಂಶವನ್ನು ಜಾತಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅನಂತ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಜೀವನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ, ಚಾಂಡಾಲಿನಿಯ, ಭಿಲ್ಲಿನಿಯ, ಮ್ಲೇಚ್ಛನಿಯ, ಚರ್ಮಕಾರಿಣಿಯ, ಮಡಿವಾಳಿನಿಯ, ಕ್ಷೌರಿನಿಯ, ಭಂಗಿನಿಯ, ನರ್ತಿನಿಯ, ವೇಶ್ಯೆಯ, ದಾಸಿಯ, ಜಾರಿಣಿಯ, ಜಾಲಗಾರಿಣಿಯ ಮೊದಲಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಯರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗಿರುವೆ. ನಾಯಿ, ಹಂದೀ, ಕತ್ತೆ, ನರಿ ಮೊದಲಾದ ತಿರ್ಯಂಚಿನಿಯರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಬಾರಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗಿ ಸತ್ತಿರುವೆ. **ಅನಂತಬಾರಿ ನೀಚ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ನಂತರ ಒಂದು ಬಾರಿ ಉಚ್ಚ ಜಾತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.** ಇದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಅನಂತಬಾರಿ ಉಚ್ಚ ಜಾತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ, ಆದಾಗ್ಯೂ ಸಂಸಾರ ಪರಿಭ್ರಮಣವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜಾತಿ ಮದವನ್ನು ಎಂದೂ ಮಾಡಬಾರದು.

ಕುಲಮದ ತ್ಯಾಗ :- ತಂದೆಯ ವಂಶವನ್ನು ಕುಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ಕುಲಗಳೂ ಅನಂತಬಾರಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ, ಕುಲದ ಮದವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ? ಸ್ವರ್ಗದ ಮಹಾನ ಋದ್ಧಿಧಾರೀ ದೇವನು ಸತ್ತು ಏಕೇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ, ನಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ನಿಂದ್ಯ ತಿರ್ಯಂಚಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಕುಲಧಾರಕನಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಚಾಂಡಾಲ ಮೊದಲಾದುವಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ **ಜಾತಿ-ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನವಿದೆ.** ಎಲೈ ಆತ್ಮನೇ ! ನಿನ್ನ ಜಾತಿ-ಕುಲಗಳಂತೂ ಸಿದ್ಧರ ಸಮಾನವಿವೆ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತು ತಾಯಿಯ ರಜಸ್ಸು ತಂದೆಯ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಜಾತಿ-ಕುಲದಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾ ಏಕತ್ವ ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗಿನ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಗೋದ ನಿವಾಸದ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ವೀತರಾಗರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಈ ದೇಹದ ಜಾತಿಯನ್ನು ಸಂಯಮ, ಶೀಲ, ದಯೆ, ಸತ್ಯವಚನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ! ನಾನು ಉತ್ತಮ ಜಾತಿ-ಕುಲಪಡೆದು ಕೂಡ ನೀಚ ಜಾತಿಯವರ ಹಾಗೆ ಹಿಂಸೆ, ಅಸತ್ಯ, ಪರಧನ ಹರಣ, ಕುಶೀಲ ಸೇವನೆ, ಅಭಕ್ಷ ಭಕ್ಷಣೆ ಮೊದಲಾದ ಅಯೋಗ್ಯ ಆಚರಣೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು ? ಮಾಡಬಾರದು, ಮಾಡಲಾರೆನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಹಂಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ. **ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕರ್ಮಕೃತವಾದ ಪುದ್ಗಲ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಅಹಂಬುದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.**

ಐಶ್ವರ್ಯಮದ ತ್ಯಾಗ :- ಐಶ್ವರ್ಯ ಪಡೆದು ಅದರ ಮದ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ? ಈ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತೂ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತು ಅಧಿಕ ಆರಂಭ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಸುವುದು, ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣದ ಕಾರಣವಿದೆ. **ನಿರ್ಗ್ರಂಥತೆಯು ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಯೋಗ್ಯವಿದೆ, ಪೂಜ್ಯವಿದೆ.** ಈ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಕ್ಷಣ ಭಂಗುರವಿದೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಇಂದ್ರ-ಅಹಮಿಂದ್ರರುಗಳ